

Olvasásra nevelés és pedagógusképzés

A Magyar Olvasástársaság (HUNRA) 1991 októberében alakult meg. A szervezet elsődleges célja, hogy az írásbeli kultúra terjesztői egységében szemléljék azt a folyamatot, amelyben a mesehallgató kisgyermek olvasni tudó, válogatásra képes, igényes olvasóvá válik. Az alapítók szándékai szerint ennek a holisztikus szemléletnek kell jellemeznie az olvasni tanítótól az egyetemi oktatóig minden pedagógust. És ebbe a körbe természetesen a könyvtárosok is beletartoznak.

Az iskolában elsajátítottak közül éppen az olvasás az amit aztán a gyerekek a későbbiekben is nap mint nap használnak, s jó esetben nem csupán az utcai feliratok esetében. A tanárok csak reménykedhetnek abban, hogy diákjaik a megszerzett tudással élni is fognak, és tanítványaik nem a funkcionális analfabéták táborát gazdagítják majd. Az *Olvasásra nevelés és pedagógusképzés* című tanulmánygyűjtemény, amely a HUNRA hasonló címmel megrendezett 1992-es tanácskozásának legkiemelkedőbb előadásait tartalmazza azonkívül, hogy segítségére lehet az alsófokú képzésben tanítóknak, az utánpótlásra, majdani tanárookra és képzésükre irányítja a figyelmet.

A kötet szerkesztője Nagy Attila tematikailag két részre osztotta: az első a *Szöveg és olvasója -változatok a szövegértelmezésre*, a második az *Eszközök, módszerek, színterek- határon innen és túl* címet viseli. A következőkben nem kívánom a kötet 24 írását tételesen számba venni, inkább arra törekszem, hogy a számomra érdekesebb, újszerűbb gondolatokat megosszam az olvasóval.

Érdekes adat, hogy a gyerekek egyharmada jelentős kudarcokat él át, mivel komoly olvasási nehézségekkel küzd. Pedagógusok gyakorta számolnak be hasonló tapasztalataikról, de a miértekre ritkán érkezik válasz. Gósy Mária a forgalomban lévő ábécés-könyveket vizsgálta meg, s arra a megállapításra jutott, hogy a funkcionális analfabétizmus az első három osztályban kezdődik. Az olvasókönyvek szövegei gyakorta nem a gyerekek ismereteihez igazodnak, hibásan megfogalmazott mondatokat is tartalmaznak, ismeretlen szavakban bővelkedő olvasmányokat közölnek, s nem igazodnak az életkoruk megfelelő beszédészlelési szinthez. S az említett okok közül csak néhányat soroltam fel.

A tanulmánygyűjtemény figyelemre érdemes írásai közé tartoznak azok, amelyek valamilyen tanári vizsgálat eredményeit ismertetik. A közölt kérdőíveket ki-ki kitöltheti a saját osztályában, egyrészt mert így számszerűsítve figyelemmel kísérhető a tanítványok fejlődése, másrészt pedig láthatóvá válnak az egyes évfolyamok közti elmozdulások, s ezáltal a módszerek jobban igazíthatók az adott osztályokhoz, illetve diákokhoz. Ezek a kérdőívek az olvasás mennyiségére és minőségére, az olvasásnak a szabadidős tevékenységek közti helyére, a motivációs bázisra vagy a költészethez való viszonyra vonatkozó kérdéseket tartalmaznak.

De nem csupán a magyar tanároknak adatik meg, hogy tanítványaikat olvasóvá neveljék, hanem a szaktárgyak oktatóinak is. A szóban forgó kötetben Lukács István székeludvarhelyi történelem tanár számol be ez irányú tapasztalatairól, már csak azért is, mert mint mondja: „A Kárpát-medence keleti határán a történelemnek nagyobb súlya van, mint a Duna-parton, olyan szenvedélyeket kavart fel, amelyek innen nézve sokszor érthetetlenek, az olvasás pedig nem csak az archaikusabb viszonyok miatt létszükséglet, hanem a fél évszázados tilalomfák kidöntésének természetes következményei is.”

S ha már a határon túli pedagógusok írásainál tartunk, feltétlenül meg kell említeni a kötetből a moldvai csángó gyerekek kétnyelvűségével, vagy a szlovákiai diglossziával foglalkozó, illetve az irodalom megszerettetésére irányuló román székelyföldi kezdeményezést tárgyaló dolgozatot. A határon túliak helyzetükből adódó problémáik és az azok megoldását segítő módszerek sok ponton különböznek az anyaországbeliéitől. Talán érdemes lett volna külön fejezetet szentelni ezeknek az írásoknak, mert ezzel is segíteni lehetett volna a kötet célirányosabb forgatását.

Mint már említettem a kötetben a felsőoktatással, a tanárképzéssel kapcsolatos írások olvashatók. Ezek között található egyetemi oktató és főiskolai hallgató véleménye is. A szerzők mindegyikénél visszatér a következő gondolat: nemcsak az tét, hogy a hallgató hogyan készül fel az egyetemen, illetve a főiskolán, hanem az is, hogy mit, hogyan tud később továbbadni tanítványainak. *Böszörményi Csaba* általános iskolai tanárként és főiskolások szakvezetőjeként olyan javaslatokat tesz, amelyekkel tanár és diák számára is oldhatóvá válik a házi olvasmányok feldolgozásának monotóniája, illetve mindennapi élménye és forrása lehet az oktatásban résztvevő mindkét félnek a könyvismertetés, a könyvajánlat: vagyis mikor a tanítvány is bemutathatja társainak és tanárának kiemelkedő könyvélményét.

A felsőoktatással kapcsolatos előadásoknál maradva említem meg *Vasy Géza* egyetemi tanár írását, mely sokéves felvételezettői tapasztalatait foglalja össze. A szerző a magyar szakra jelentkezők olvasottságát, illetve olvasatlan olvasatók felelősségét kutatja. A kötet eme első írására rímel a záró tanulmány, amelyben megjelenik a továbblen-dítés attitűdje, ugyanis *Kamarás István* az embertan tantárggyal ismerteti meg az olvasót. Ennek az összegező-átfogó tárgynak a segítségével minden diák számára összeállhatna az a mozaik, amely az emberrel foglalkozó tudományok mellett a holtig tanuló ember képét rajzolja ki.

A kötet erényei közé tartozik a téma sokszempontú megközelítése, de kár, hogy a képzési struktúra áttekintésére nem került sor, és az egyes írásokban inkább a kritikai észrevételek jelentek meg, mint a konkrét javaslatok. Talán a következő kötetben érdemes lenne gyakorló pedagógusok olvasásra neveléssel kapcsolatos további ötleteit is közzétenni.

Azok az olvasók, akiknek az egyes témákhoz további irodalomra lenne szükségük, ugyancsak haszonnal forgathatják az írások után közölt irodalom jegyzéket.

A Magyar Olvasástársaság által megjelentetett kötet huszonnégy írásában többek között nemcsak a video vagy kötelező olvasmány dilemmájának feloldásáról, az olvasási készség fejlesztéséről, a többkönyvű oktatásról, hanem a könyvtári órákról és a tantervi módosulásokról is olvashatna. S talán a tantestületekben elinduló viták eredményeként a gyerekeknek az a ma még több mint 50 százaléka is eljuthat az olvasástudásnak olyan fokára, ahol az olvasás az örömteli, felesleges energiát nem igénylő, élvezetes, élményszerző tevékenységgé válhat.

Nagy Attila szerk.: Olvasásra nevelés és pedagógusképzés. Országos Széchényi Könyvtár, Budapest, 1994, 132 p.

PÉTERFI RITA